

Hyväksytty:

Kunnanhallitus 3.3.2014

Kunnanvaltuusto 10.3.2014

Päivitetty:

Kunnanhallitus 30.10.2017

Kunnanvaltuusto 13.11.2017

MÄNTSÄLÄN KOTOUTTAMISOHJELMA 2017 – 2021

1. Sisällys

1.	Johdanto.....	3
1.1	Mäntsälän kuntastrategia	3
1.2	Taustalla on kotoutumislaki	4
1.3	Maahanmuuttajat Mäntsälässä.....	4
1.4	Kunnan kotouttamistyö ja organisointi	6
2.	Kotouttamistyön keskeiset tehtävät.....	7
2.1	Maahanmuuttajat ja kunnan palvelut	7
2.2	Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta	7
2.3	Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma.....	8
2.4	Alkuvaiheen kotoutuminen	10
2.5	Pakolaisten kotoutumista edistävät toimenpiteet	10
2.6	Lapset ja nuoret	11
2.7	Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen	12
2.8	Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet	12
2.9	Kotoutumista edistävät sosiaalipalvelut	13
2.10	Kotoutumista edistävät terveys- ja hyvinvointipalvelut	14
2.11	Kotoutumista tukevat vapaa-aikapalvelut	15
2.12	Kotoutumista tukevat kulttuuripalvelut	16
2.13	Kotoutumista tukevat kirjastopalvelut	16
2.14	Kotoutumista tukevat kansalaisopiston palvelut.....	17
3.	Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa	18
3.1	Mäntsälän vuokra-asunnot Oy.....	18
3.2	Mäntsälän Yrityskehitys Oy	18
3.3	Seurakunta.....	18
3.4	Suomen Punainen Risti (SPR)	18
3.5	Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL)	19
3.6	Henkilöstön koulutus	19
3.7	Tulkkipalvelut	19
4.	Yhteenveto	20
4.1	Kuntatason tavoitteet.....	20
4.2	Seuranta ja arviointi.....	20
	LIITE 1. Kotouttamistyöryhmän jäsenet.....	21

1. Johdanto

1.1 Mäntsälän kuntastrategia

Suomi on monikulttuurinen maa sekä väestötieteellisesti, että lainsäädännöllisesti. Mäntsälän kehittyvä kansainvälisyys, monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja yhteisöllisyys luovat edellytyksen hyvälle ja turvalliselle elämälle kunnassa.

Kunnan strategia on hyväksytty 2016 valtuustossa oheisen vision muodossa:

Mäntsälä – luonnonläheinen suurkunta

Mäntsälä kehittää tulevien vuosien aikana kapunkitasoisia palveluita. Pinta-alaltaan Uudenmaan suurimpiin kuuluva kunta tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet asumiseen sekä yrittämiseen. Tulevaisuuden Mäntsälä on urbaani ja elinvoimainen digikylä, jossa on tilaa unelmoida, toteuttaa itseään ja toimia yhdessä.

Mäntsälä toimii ja kehittyi strategian arvojen mukaisesti:

- mäntsäläläisten hyvinvointia edistetään asiakaslähtöisesti
- toimiva ja osaava kunta varmistaa palveluiden tuloksellisen järjestämisen
- kuntamme on vetovoimainen, kilpailukykyinen ja yritysystävällinen
- tiivistynyt yhdyskuntarakenne mahdollistaa tasapainoisen kasvun ja palvelut
- kunnan talous on tasapainossa

Strategialla tarkoitetaan päätöksiä ja toimintaa ohjaavaa johdonmukaista mallia, suunnitelmaa ja tietoisesti päätettyä toiminnan suuntaa, jonka avulla pyritään ennakoimaan tulevaisuutta ja lisäämään kunnan mahdollisuuksia selviytyä entistä enemmän epävarmuuksia sisältävässä toimintaympäristössä.

Yksinkertaisimmillaan kuntastrategia ymmärretään kunnan toiminnan punaiseksi langaksi tai tieksi kohti haluttua tulevaisuutta. Parhaimmillaan kuntastrategia on sisäistetty erityiseksi tavaksi ajatella, joka heijastuu kunnan päätöksentekotilanteisiin ja arkitoimintaan.

Kunnan strategisina tavoitteina erityisesti kotoutumiseen ovat seuraavat:

kohta 2: Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvoinnin edellytyksiä tulevaisuuden kunnassa

kohta 12: Aktiivinen työllisyyden edistäminen ja työkykyisyyden valmennus

Lisäksi palveluihin liittyvät strategiset tavoitteet koskevat kaikkia kuntalaisia. Linkki kuntastrategiaan www.mantsala.fi.

Suurin osa maahanmuuttajista on tullut Mäntsälän työn tai avioliiton perusteella. Pieni osa Mäntsälän maahanmuuttajista ovat kiintiöpakolaisina Suomeen tulleita. Kunta on vastaanottanut pakolaisia vuonna 2016-2017 (50 henkeä). Työ, opiskelu, perheside ja humanitaariset syyt ovat tuoneet kuntaan uusia kuntalaisia muualta.

Kotouttamisohjelmalla pyritään varmistamaan, että kunta tarjoa hyvän arjen mahdollisuuden myös maahanmuuttajataustaisille kuntalaisille. Tavoitteena on, että ohjelma jalkautetaan eri palveluihin ja käytäntöihin arkielämässä.

1.2 Taustalla on kotoutumislaki

Laki kotoutumisen edistämisestä (L 30.12.2010/1386) asettaa kunnalle yleis- ja yhteensovittamisvastuun maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Laki edellyttää, että kunnalla tai seudulla on kotouttamisohjelma, joka hyväksytään valtuustossa ja tarkistetaan valtuustokausittain. Ohjelma on otettava huomioon kunnan talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa. Kotoutumisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Lain tavoitteena on, että kaikki maahanmuuttajat saisivat tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa, palvelujärjestelmästä sekä kotoutumislain mukaisista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Laissa säädetään maahanmuuttajan kotoutumista edistävästä alkuvaiheen toimenpiteistä ja palveluista, joita ovat perustietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus sekä kotoutumissuunnitelma, jossa voidaan sopia kotoutumiskoulutuksesta.

Mäntsälän kotouttamisohjelma ilmaisee kunnan tahtotilaa maahanmuuttoasioiden hoidossa. Ohjelma noudattaa kunnan strategian linjauksia ja pyrkii omalta osaltaan varmistamaan palvelujen yhtäläisen saatavuuden kaikille kuntalaisille. Se sitouttaa eri alojen toimijat kotouttamistyöhön ja luo sille kokonaisvaltaisen koordinaation. Tärkeä tehtävä on varautua tulevaisuudessa kuntaan suuntautuvaan maahanmuuttoon sekä uusien maahanmuuttotoimintojen koordinointiin ja ohjaamiseen. Ohjelma luo läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta ja vähentää täten perusteetonta kriittisyyttä. Ohjelmaa päivitetään tilanteen vaatiessa vastaamaan muuttuneita tarpeita.

Kotouttamisohjelma perustuu lakien ja asetusten noudattamiseen, avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen sekä vastuullisuuteen ja sitoutumiseen yhdenvertaiseen huolehtimiseen kaikista kuntalaisista. Tasa-arvo kaikissa muodoissaan ja ihmisten yhdenvertainen kohtelu, kulttuurien välinen oppiminen sekä ihmisarvon kunnioitus kuuluvat sen peruseriaatteisiin.

Mäntsälän kotouttamisohjelma on tarkoitettu maahanmuuttajien palveluita kehittävien, maahanmuuttajia työssään kohtaavien sekä näihin sektoreihin liittyviä päätöksiä valmistelevien ja tekevien henkilöiden informaation lähteeksi ja työkaluksi. Asiakirja ei ole tarkoitettu kohderyhmien materiaaliksi.

1.3 Maahanmuuttajat Mäntsälässä

Tilastollisesti maahanmuuttajataustaista väestöä kuvataan yleisimmin äidinkielen tai kansalaisuuden perusteella. Kansalaisuuteen perustuvassa tarkastelussa Suomen kansalaisuuden jo saaneet, maahanmuuttajataustaiset henkilöt jäävät tilastojen ulkopuolelle.

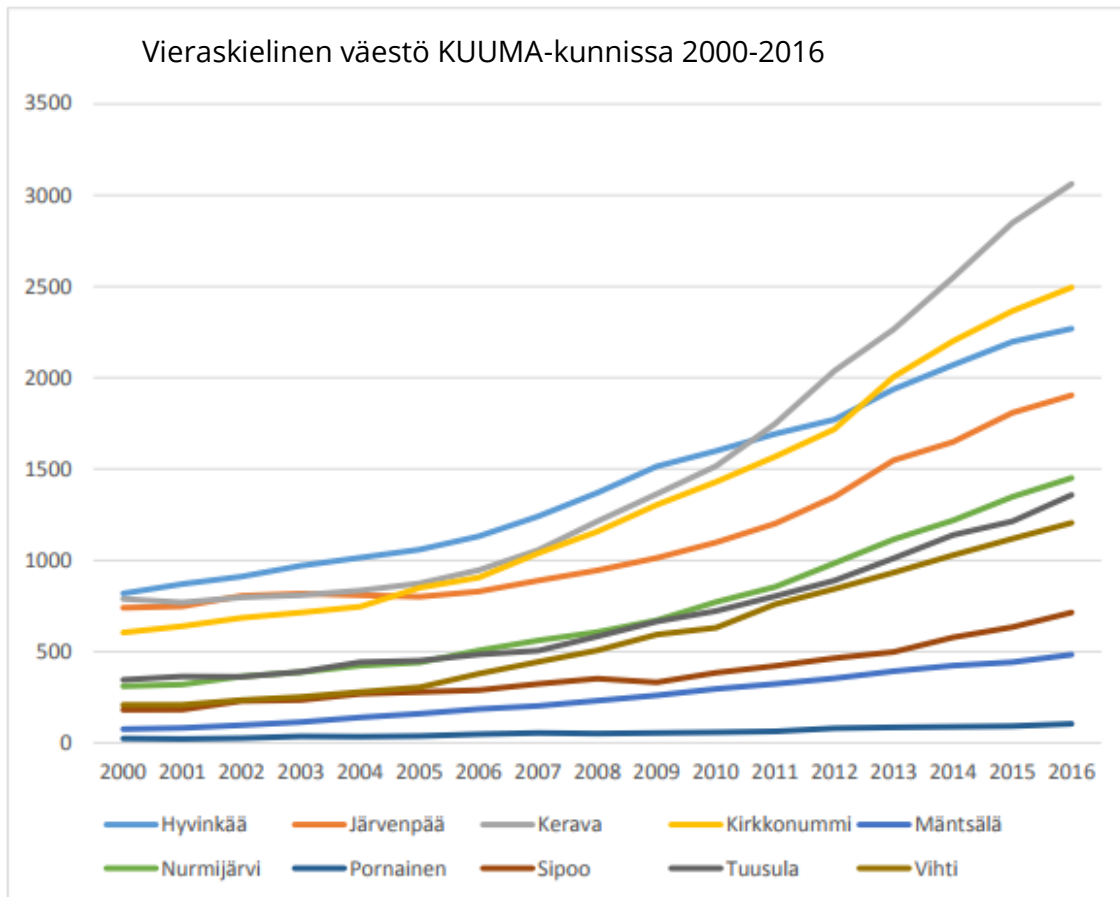
	2013	2014	2015	2016
Asukkaita 31.12.	20534	20621	20685	20853
Ulkomaan kansalaisia	323	332	364	403
Vieraskielisiä	423	441	483	542
Ulkomaan kansalaisten osuus, %	1,6	1,6	1,8	1,9
Vieraskielisten osuus, %	2,1	2,1	2,3	2,6
Ulkomaalaistaustaisten osuus, %	2,1	2,2	2,4	2,7

Taulukko 1. Mäntsälän maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet v.2013-2016

Muuttoliike Mäntsälä 2014-2016	Ikäluokat	Maahanmuutto			Maastamuutto			Nettomaahanmuutto		
		Sukupuolet yht	Miehet	Naiset	Sukupuolet yht	Miehet	Naiset	Sukupuolet yht	Miehet	Naiset
2014	0-4v	4	1	3	3	1	2	1	0	1
	5-14v	6	3	3	2	1	1	4	2	2
	15-19v	2	1	1	2	1	1	0	0	0
	20-49v	29	17	12	21	8	13	8	9	-1
	50-64v	3	0	2	2	0	2	1	0	1
	yli 65v	1	1	1	0	0	0	1	1	0
	Yhteensä	45	23	22	30	11	19	15	12	3
2015	0-4v	1	0	1	0	0	0	1	0	1
	5-14v	2	1	1	2	1	1	0	0	0
	15-19v	4	3	1	5	4	1	-1	-1	0
	20-49v	18	11	7	15	8	7	3	3	0
	50-64v	5	3	2	5	3	2	0	0	0
	yli 65v	1	1	0	0	0	0	1	1	0
	Yhteensä	31	19	12	27	16	11	4	3	1
2016	0-4v	4	3	1	1	0	1	3	3	0
	5-14v	8	4	4	5	3	2	3	1	2
	15-19v	4	2	2	1	0	1	3	2	1
	20-49v	34	18	16	24	17	7	10	1	9
	50-64v	5	4	1	1	0	1	4	4	0
	yli 65v	0	0	0	3	3	0	-3	-3	0
	Yhteensä	55	31	24	35	23	12	20	8	12

Taulukko 2. Muuttoliike v.2014-2016

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 1. Vieraskielinen väestö KUUMA-kunnissa 2000-2016

KUUMA-kunnissa asui 1.1.2016 vieraskielistä väestöä eniten Keravalla (3062 henkeä), Kirkkonummella (2495), Hyvinkäällä (2269) ja Järvenpäässä (1904). Nurmijärvellä (1451), Tuusulassa (1358) ja Vihdissä (1205) vieraskielistä väestöä on selvästi vähemmän. Kaikista vähiten heitä oli Sipoossa (714), Mäntsälässä (403) ja Pornaisissa (104).

Vuoden 2016 ulkomaan kansalaisten enemmistö:

- Viro – 194
- Thaimaa – 41
- Venäjä – 29
- Turkki – 19
- Puola – 15

1.4 Kunnan kotouttamistyö ja organisointi

Kunnan kotouttamistyö on organisoitu konsernipalveluihin, jossa työskentelevät maahanmuuttokoordinaattori (tai vastaava) ja pakolaisohjaaja.

Kotouttamistyön koordinointi tapahtuu kunnan johtoryhmän alaisuudessa toimivassa kotouttamistyöryhmässä. Ryhmässä ovat edustettuina konsernipalveluiden lisäksi kaikki palvelusektoreiden asiantuntijat sekä kunnan omistaman asuntoyhtiön edustaja sekä keskeisimmät yhteistyökumppanit (LIITE 1).

Työryhmän tavoitteena on yhteen sovittaa kotouttamistyötä käytännössä ja edistää yhteisiä toimintatapoja sekä seurata kotouttamisohjelman tavoitteita ja raportoida eteenpäin. Palvelualoilla asiat hoidetaan normaalin linjaorganisaation mukaisesti.

Kotouttamisen painopisteet vuoteen 2021 (tarkistetaan vuosittain)

- Saapuvien ja Mäntsälässä jo asuvien maahanmuuttajien kotouttamispalveluiden kehittäminen
- Kotoutumisen tehostaminen ja nopeuttaminen eri toimijoiden joustavalla ja avoimella yhteistyöllä (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori)
- Suomen kielen, työelämän ja yhteiskuntaopetuksen saatavuuden turvaaminen
- Tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien kesken
- Maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen

Mäntsälän kunnan kotouttamistyön arvot:

- maahanmuuttajat saavat perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä
- maahanmuuttajilla on mahdollisuus hankkia suomen kielen taito, joka on perusedellytys työllistymiselle ja opintojen jatkamiselle sekä kotoutumiselle
- maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada kosketus paikallisiin asukkaisiin ja yhteiskuntaelämään
- maahanmuuttajat voivat osallistua tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään
- etnisen syrjimättömyyden ja tasa-arvon edistäminen.

2. Kotouttamistyön keskeiset tehtävät

2.1 Maahanmuuttajat ja kunnan palvelut

Maahanmuuttajien palveluissa kiinnitetään usein huomiota erityispalveluihin, jotka ovat suunnattu vain maahanmuuttajille. Varsinkin kotoutumisen alkuvaiheessa normaalipalveluiden pariin siirtymistä tukevat erityispalvelut ovatkin tärkeitä. Tällaisia ovat esimerkiksi maahanmuuttajien kielikoulutus ja neuvontapalvelut. Maahanmuuttajien kotoutumisaika on pääsääntöisesti kolme ensimmäistä maassaolovuotta. Aikaa voidaan jatkaa erityistilanteissa kahdella vuodella.

Toimenpiteillä pyritään myös ennaltaehkäisemään maahanmuuttajien syrjäytymistä ja eristäytymistä. Alkuvaiheen kotouttamistoimien järjestämisessä kunta toimii tiiviissä yhteistyössä työvoimaviranomaisten, KELA:n sekä muiden toimijoiden kanssa.

Kotoutuminen on vuosia kestävä prosessi, joka vaatii maahanmuuttajalta omaa aktiivisuutta ja vastuunottoa, mutta myös yhteiskunnalta suvaitsevaisuutta ja yhteistyökykyä.

Kunnan suurin haaste on kuitenkin huolehtia laadukkaista peruspalveluista, jotka vastaavat kaikkien kuntalaisten tarpeisiin heidän taustastaan riippumatta.

2.2 Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta

Ohjauksen ja neuvonnan tarve on suuri erityisesti maahantulon alkuvaiheessa riippumatta maahantulon perusteesta. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumisesta edistävistä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä.

Lisäksi vastikään maahan muuttanut tarvitsee usein ohjausta ja neuvontaa arkeen liittyvissä kysymyksissä sekä palveluiden käytössä. Ohjauksen ja neuvonnan piiriin kuuluvat kaikki ulkomaalaistaustaiset, mutta alkukartoitus- ja kotoutumissuunnitelma on tehtävä lain mukaan vain Suomessa alle kolme vuotta asuneille.

Mäntsälässä asuva maahanmuuttaja saa parhaiten yleisneuvontaa maahanmuuttokoordinaattorilta ja pakolaisohjaajalta. Lisäksi yleisneuvontaa ja informaatiota palveluista on saatavissa muissa viranomaistoimipisteissä ja heidän sähköisissään kanavissaan (maistraatti, poliisi, KELA, TE-toimisto).

Neuvonnan tukena voi hyödyntää mm. seuraavia monikielisiä materiaaleja:

www.infopankki.fi - sisältää koko Suomea koskevan tiedon seuraavilla kielillä: suomi, englanti, venäjä, somalia, arabia, kiina ja viro

www.lifeinfinland.fi - perustietoa Suomesta esim. seuraavilla kielillä: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, arabia, thai, somali, kiina, farsi, ranska ja espanja.

2.3 Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Kotoutumislain mukaisessa alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttaja ohjataan hänen tarpeitaan vastaaviin toimenpiteisiin ja palveluihin. Alkukartoitukseen ovat oikeutettuja työttömät ja toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavat maahanmuuttajat. Alkukartoitus voidaan tehdä myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoituksen toteuttamisesta vastaa joko kunta tai TE-toimisto.

Mäntsälän kunnan maahanmuuttokoordinaattorin alkukartoituspalvelua tarjotaan tarvittaessa kaikille Mäntsälässä asuville asiakkaille. Palvelun käynnistämisestä päättää asiakas. Tarve alkukartoitukselle selviää ohjauksen ja neuvonnan aikana, kun asiakkaalle kerrotaan muun muassa alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman sisällöstä ja hyödyistä.

Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan ja hänen perheensä:

- luku- ja kirjoitusvalmiudet
- kielitaidot
- opiskelunvalmiudet ja -edellytykset
- aikaisempi koulutus ja työkokemus
- pätevyys jollakin erityisalalla ja muut vahvuudet
- omat toiveet työn ja koulutuksen suhteen
- elämäntilanne, terveydentila ja niiden mukaiset palvelutarpeet.

Koordinaattorin yksilöllinen alkukartoitus on jatkumo henkilökohtaiselle ohjaus- ja neuvontapalvelulle, jossa luottamuksellista suhdetta on jo pohjustettu. Yksilöllinen alkukartoitus pyritään jakamaan useampaan tapaamiseen siten, että asiakkaalle varataan tapaamisten väliin muutama päivä kotitehtävien tekoon. Kotitehtävillä asiakas aktivoidaan aloitteelliseen suunnitteluun ja siihen, että palvelujen jälkeen asiakas kykenisi itsenäisesti edistämään omaa tavoitteellista kotoutumistaan. Tapaamisten suunnittelussa otetaan huomioon asiakkaan työ- ja muu elämänrytmi sekä hänen kulkumahdollisuutensa.

Lain mukaan alkukartoitus tulee aloittaa kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai siitä, kun maahanmuuttaja pyytää alkukartoitusta.

Kotoutumissuunnitelma. Alkukartoituksen perusteella laadittavan kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on maahanmuuttajan tukeminen ja ohjaaminen kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön tai jos hän saa toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti. Kotoutumissuunnitelmassa kunta ja/tai TE-toimisto sopivat yhdessä maahanmuuttajan

kanssa niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajaa hankkimaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotoutumislain 10 §: ssä todetaan: Maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi tai joka hakee toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, on oikeus yhteistyössä kunnan ja työvoimatoimiston kanssa laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:n 1 momentissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys tai toimeentulotuen saaminen on kestänyt viisi kuukautta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan enintään kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä.

Kuntaan muuttaneille maahanmuuttajille annetaan kotoutumiseen liittyvää informaatiota. Maahanmuuttajaa opastetaan väestörekisteriin rekisteröinnissä sekä muissa muuttoon ja asumiseen liittyvissä asioissa. Lain mukaan kotoutumissuunnitelmaan voi sisältyä:

- suomen tai ruotsin kielen opiskelun tukeminen
- työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus
- maahanmuuttajan omaehtoinen opiskelu
- ammatinvalinnanohjaus ja kuntoutus
- työkokeilu/työelämävalmennus
- valmistava opetus
- lasten ja nuorten kotoutumisen tukeminen, esim. kunnallisen päivähoitopaikan järjestäminen lapsille ja kerhotoiminnan sekä muiden niihin rinnastettavien kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestäminen.

Kotoutumissuunnitelmassa määritellään kotoutumisen tavoitteet ja suoritustavat. Henkilökohtaisen ja/tai perheen kotoutumissuunnitelman laadintaan osallistuu maahanmuuttokoordinaattori, TE-toimiston virkailija ja/tai sosiaalityöntekijä maahanmuuttajan kanssa yhdessä neuvotellen. Henkilökohtaisen ja/tai perheen kotoutumissuunnitelman toteutumista ja kotoutumisen edistymistä seurataan kotoutumiskoulutuksen aikana TE-toimisto ja tarvittaessa maahanmuuttaja omaaloitteisesti yhteydessä maahanmuuttokoordinaattoriin. Maahanmuuttajaa ohjataan tekemään omaa kotoutumistaan koskevia päätöksiä sekä tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa kotoutumisen edetessä. Seurannalla varmistetaan, ettei kotoutumissuunnitelma jää pelkäksi paperiksi.

Toimeentulotukea hakevan maahanmuuttajan kanssa kotoutumista edistävänä toimenpiteenä laaditaan kotoutumissuunnitelma yhteistyössä työvoimatoimiston ja tarpeen mukaan muiden tahojen kanssa. Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaava tuki, joka muodostuu työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta. Kotoutumistuki myönnetään toimeentulotukena, kun maahanmuuttajalle on vahvistettu kotoutumissuunnitelma, jos hän ei voi saada kotoutumistukea työmarkkinatukena ja on toimeentulotuen tarpeessa.

Kotoutumissuunnitelman tärkein tavoite on edistää maahanmuuttajien kotoutumista kunnalle sekä tukea heidän mahdollisuuksiaan osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan sen aktiivisena jäsenenä. Yleisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja osaa asettaa henkilökohtaisia kotoutumistavoitteita ja suunnitella kotoutumistaan realistisesti omien tarpeidensa mukaisesti.

2.4 Alkuvaiheen kotoutuminen

Tavoitteet	Kotoutumista tuetaan moniammatillisena alkuvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla sekä varmistamalla maahanmuuttajan osallistuminen kotoutumista tukeviin palveluihin heti maahantulon jälkeen
Mittarit	<ul style="list-style-type: none">• kunnan palvelujen piirissä olevien määrä sekä• KEHA:n laskutuspiirissä olevien määrä.• TE-toimiston uusien kotoutumisasiakkaiden odotusaika TE-toimistoon ilmoittautumisesta ensimmäisen koulutuksen alkuun
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none">• kotouttamisen kokonaisvastuullisena tahona toimii konsernipalveluiden koordinaattori ja ohjaaja. Koordinaattori ja ohjaaja ovat asiakastarpeen mukaan yhteistyössä kaikkien peruspalveluiden yksiköiden kanssa• työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden aikuisten maahanmuuttajien suomen/ruotsin kielen opetuksesta vastaa ensisijaisesti valtio (TE-toimisto) kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan. Se toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena.

2.5 Pakolaisten kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kunnille pakolaisten vastaanottaminen on vapaaehtoista ja sopimukseen perustuvaa. ELY-keskuksen KEHA-keskus korvaa kunnalle valtioneuvoston päätöksen mukaisesti pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset osittain täysimääräisesti kustannusperusteella ja osittain laskennallisesti.

Pakolaisten vastaanotto edellyttää moniammatillista kaikkien kunnan toimialojen yhteistyötä, jossa päävastuu on konsernipalveluilla. Maahanmuuttajien vähäisestä määrästä johtuen Mäntsälän kunnalla ei ole ollut tarvetta keskittää maahanmuuttajien palveluja omaan yksikköön. Tarvittavat palvelut tuotetaan osana kaikille kuntalaisille tarkoitettuja palveluja. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan pakolaisten tarvitsemat erityistarpeet. Vastaanottotyön tavoitteena on antaa asumisen ja itsenäisen elämisen perusvalmiudet uusille kuntalaisille. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa kunta lisää tarpeen mukaan resursseja kotouttamistyöhön.

Pakolaisten vastaanottotyössä keskiössä ovat ne asiakasryhmät, joilla itsellään on vähän voimavaroja itsenäiseen selviytymiseen. Näiden ryhmien tuen ja palvelujen tarvetta kartoitetaan tätä työtä varten koottavissa moniammatillisissa työryhmissä. Aiemmin maahan tulleita otetaan mukaan uusien kuntalaisten kotouttamiseen. Erityisiä tukitoimia tarvitsevat kriisi- ja sota-alueilta tulevat lapsiperheet, omalla äidinkielellään luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset, nuoret, yksin tulleet, joilla on sotakokemuksia, eri tavoin vammaiset, pitkäaikaissairaat sekä ikääntyvät maahanmuuttajat.

Jokaiselle kotouttamislain piirissä olevalle laaditaan yksilöllinen kotoutumista tukeva kotoutumissuunnitelma, jossa huomioidaan myös koko perheen tilanne. Maahanmuutto- ja sopeutumisvaiheen kesto vaihtelee yksilöllisesti.

Asuntoon ja asumiseen liittyvien erilaisten tarpeiden huomioon ottaminen on alkuvaiheessa kotouttamisen lähtökohtia. Asuntoviranomaiset järjestävät ensimmäisen oman asunnon suoraan kuntaan muuttaville kiintiöpakolaisille. Käytännössä asunto voidaan järjestää kunnan, yleishyödyllisen yhtiön tai kolmannen sektorin toimesta. Käyttökelpoinen vaihtoehto on järjestää kuntapaikalle tuleville henkilöille asuntoja myös yhteistyössä yksityisten vuokranantajien kanssa. Yli vuoden mittaisen oleskeluluvan saaneet ovat valtion tukeman vuokra-asunnon hakijoina yhtäläisessä asemassa kuin muut asumisen kiireellisyystarpeen suhteen samanlaisessa tilanteessa olevat hakijat. Kaikissa asunnon järjestämisvaihtoehdoissa periaatteena on, että vuokrataso on kohtuullinen. Maahanmuuttajat saavat asumisen palveluja samojen periaatteiden mukaan kuin muutkin asunnon tai tuen tarvitsijat.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • pakolaisten kuntaan tulo tapahtuu hallitusti ja suunnitelmallisesti • pakolaisille osoitetaan tarpeenmukainen asunto • tarvittavien asuntojen järjestäminen kunnan vastaanottamille pakolaisille • pakolainen saa riittävästi tietoa ja opastusta asunnon hankinnassa sekä asumisen liittyvissä asioissa • kotoutumisen tukeminen
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • kunnan vastaanottama kiintiömäärä • asumisen liittyvä mittari (arvio asumisen onnistumisesta)
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none"> • konsernipalvelut ja kaikki toimialat yhdessä • Mäntsälän vuokra-asunnot Oy.

2.6 Lapset ja nuoret

Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus ja perusopetus tukevat ja täydentävät kotien kasvatustehtävää ja vastaavat omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kielitietoisessa kasvatuksessa ja opetuksessa henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteetin rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa.

Varhaiskasvatusta ja opetusta toteutetaan yhteistyössä laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa, jossa ovat osallisina poikkihallinnollisesti eri toimialat, julkisia palveluja tuottavat ulkoiset sidosryhmät sekä erilaiset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt, yhteisöt ja seurakunnat palveluineen. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa korostetaan lapsen tarpeiden kokonaisvaltaista huomioimista.

Varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluita tarjotaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, kerhoissa, avoimessa päiväkodissa ja peruskouluissa. Vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle on yksityiset palvelut ja kotihoidon tuki. Perusopetuksessa suomi toisena kielenä –opetusta ja valmistavaa opetusta järjestetään paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia • tukea oppimisedellytyksiä ja antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen • edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteita sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa • tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä monialaisena yhteistyönä • lapsen suomen kielen kehittymisen ja suomalaisen kulttuurin sekä tapojen tutustumiseen tukeminen.
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • maahanmuuttajataustaisten lasten määrä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluissa. • varhaiskasvatuksen ja koulujen arvio lasten edistymisestä (hops:n laatiminen) • maahanmuuttajataustaisten lasten äidinkielen opetus (kielten määrä ja oppituntien määrä)
Vastuutaho	Kasvatus- ja sivistyspalvelut/ varhaiskasvatus ja perusopetus

2.7 Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta vastaa Uudenmaan ELY-keskus, joka ostaa kotoutumiskoulutukset työvoimapoliittisena toimenpiteenä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on saada maahanmuuttajalle sellaiset kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet, joiden avulla maahanmuuttaja pystyy toimimaan työelämässä ja hakeutumaan opintoihin. Lisäksi Mäntsälän kansalaisopisto tarjoaa vapaan sivistystyön oppilaitoksena aikuisille maahanmuuttajille kotoutumista edistävää suomen kielen koulutusta ja mahdollisuuden erilaiseen harrastustoimintaan. Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat olla kohtaamispaikkoja, jotka edistävät kahdensuuntaista kotoutumista.

Ennen ammatillista peruskoulutusta maahanmuuttaja voi osallistua valmistavaan koulutukseen (TE-toimisto ja esim. Keuda). Valmistava koulutuksen laajuus on 20–40 opintoviikkoa, ja se kestää puolesta vuodesta yhteen vuoteen. Tätä koulutusta kutsutaan oppilaitoksissa yleensä NuMa -koulutukseksi, ja alueen oppilaitokset järjestävät tätä pääasiassa alle 29-vuotiaille. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielitaitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia ja elämänhallintaa. Valmistavassa koulutuksessa opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä sekä matemaattisia ja yhteiskunnallisia aineita. Samalla tutustutaan eri ammatteihin ja ammatilliseen opiskeluun.

Maahanmuuttajat voivat suorittaa peruskoulun oppimäärän ja tarvittaessa kuntien tulee tämä järjestää. Peruskoulun suorittaminen edellyttää vähintään tyydyttävää suomen kielen taitoa. Mäntsälän kotouttamispalvelut neuvoo ja ohjaa palveluiden piiriin alle 29-vuotiaita maahanmuuttajia esim. opiskeluvalintoihin, asumiseen, talouteen ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä. Kotoutumispalveluiden kautta nuori myös voi hakeutua etsivän nuorisotyön palveluihin kuten jokainen kunnassa asuva 17-25 vuotias sekä mahdollisuus osallistua Starttipaja-toimintaan, ilman tulkkipalveluita.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none">• edistää suomen kielen taidon kehittämisessä• lisätä kansalaistaitoja ja vahvistaa sosiaalisia verkostoja• nuorille maahanmuuttajille peruskoulun päättötodistus• tuetaan työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien yhteiskuntaan osallistumista järjestämällä suomen kielen opetusta ja muita kotouttamistoimia (esim. TET jaksot)
Mittarit	<ul style="list-style-type: none">• aikuisten perusopetuksessa olevien määrä• muissa kotoutumiskoulutuksessa olevien määrä• työvoimakoulutuksessa olevien määrä
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none">• konsernipalvelut• kansalaisopisto• kasvatus- ja sivistyspalvelut / vapaa-ajan palvelut• kolmas sektori

2.8 Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet

Maahanmuuttajien työllisyysaste on Suomessa heikompi kaikissa ikäryhmissä kantaväestöön verrattuna. Maahanmuuttajista jää suurempi osa ilman perusasteen jälkeistä koulutusta kuin koko väestössä keskimäärin, mikä entisestään vaikeuttaa heidän pääsyään työmarkkinoille.

Suomen kielen oppiminen on avain suomalaisen työelämään. Keski-Uudenmaan kunnissa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta ei järjestetä kaikissa kunnissa. Toisena haasteena on kotoutumiskoulutuksen jälkeen opintoihin pääseminen. Oppilaitokset edellyttävät riittävää suomen kielen taitoa. Kuntien on tarkoituksenmukaista tehdä tiivistä yhteistyötä maahanmuuttajien opiskelemaan ohjauksen kanssa, jotta mahdollisimman moni aikuinen

maahanmuuttaja ohjautuu tarpeisiinsa nähden sopivaan koulutukseen. Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja koulutuksiin ohjaaminen erilaisin käytännön toimenpitein on TE-toimiston ja kuntien tehtävä.

TE-toimiston rooli

Keski-Uudenmaan kunnilla, työvoimahallinnolla ja Kelalla on yhteinen Työvoiman monialainen yhteispalvelu (TYP), jonka alueellinen järjestäminen organisoitiin vuonna 2015 ja varsinainen toiminta käynnistyi vuonna 2016. Tavoitteena on poistaa työllistymisen esteitä ja hyödyntää monialaista yhteistyötä ja löytää yksilöllisiä polkuja työelämään.

Kunnan rooli

Konsernipalvelut vastaa kunnan työllisyyspalveluiden koordinoinnista. Yksikössä työskentelee työllisyyskoordinaattori, joka vastaa käytännön työllisyyden aktivointitoimista. Hänen tukena toimii kunnan työllisyysryhmä, jossa edustettuina toimialat sekä kunnan kehitysyritys Mäntsälän Yrityskehitys Oy.

Kunnanhallitus hyväksyy kunnan työllisyysohjelman, jossa asetetaan tavoitteet kunnassa tehtävälle työllisyyspolitiikalle.

Maahanmuuttajien määrän kasvaessa on huomioitava myös heidän erityistarpeensa työllistymisessä mm. matalan kynnyksen työpaikkojen syntymisen tukemisella. Paikkakunnalla jo pidempään asuneet maahanmuuttajat ovat myös kohderyhmänä.

Yritysten rooli

Kunnalla on mahdollisuus helpottaa esim. työllisyysperusteisella tuella tai palvelusetelillä yrityksiä palkkaamaan vaikeammin työllistyviä sekä maahanmuuttajia. Yritykset ja kunta yhdessä tiedottavat matalan kynnyksen työpaikoista ja yhdessä järjestävät työpaikkatutustumisia ja muita kohtaamisia.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none">• työelämätiedon kehittäminen maahanmuuttajille• maahanmuuttajien työllistymisen parantaminen• edellytysten luominen matalan kynnyksen työpaikkojen lisäämiselle• liikkuvuuden edistäminen työmarkkinoilla
Mittarit	<ul style="list-style-type: none">• työttömyysasteen kehitys kohderyhmässä• syntyneet työpaikat• palaute yrityksiltä sekä maahanmuuttajilta
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none">• Konsernipalvelut/ työllisyysyksikkö ja työllisyysryhmä• Mäntsälän Yrityskehitys Oy• TE-toimisto

2.9 Kotoutumista edistävät sosiaalipalvelut

Sosiaalityö toimii perus- ja ihmisoikeuksiin pohjaten. Yhdenvertaisuusajattelu on yksi sosiaalityön kulmakivistä, ja sosiaalityö pyrkii myös edesauttamaan yhdenvertaisuuden mahdollisuuksien saavuttamista. Sosiaalityö toteuttaa yhdenvertaisuutta esimerkiksi kotoutumislainsäädännön puitteissa soveltamalla sitä lisäämään osallisuutta ja poistaa syrjintää sekä käytännön arjessa että rakenteellisen sosiaalityön kautta.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaiden osallisuuden, voimaantumisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen asiakaslähtöisesti. Huomio kohdistetaan painotetusti erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palveluihin asiakkuuksien kautta • työkäisillä tavoitteena on lisäksi työllisyyden valmiuksien ja työllistymismahdollisuuksien vahvistaminen osana osallisuutta. Alkuvaiheen kotouttamisen loppupuolella sosiaalityö ja työhön kuntoutus osallistuvat tarpeen mukaan asiakkaan työllisyyden ja muun osallisuuden vahvistamiseksi ja edistämiseksi yhteistyössä oman kunnan työllisyyspalveluiden ja TE-palveluiden kanssa esim. kieliryhmien kautta. Kotouttamisajan jälkeistä kotoutumista tuetaan esim. pitkäaikaistyöttömien työhön kuntoutuksessa • asiakkaat saavat palvelut oikea-aikaisesti. Asiakaspalvelua on sosiaalityöhön kuuluvassa ohjauksessa myös yleisen yhteiskuntatuntemuksen lisääminen asiakkaan omien asioiden hoitamisen opastamisen kautta • alkuvaiheen kotouttamisen loppupuolella saamme kotoutujia kokemusasiiantuntijoiksi palveluiden kehittämiseen. • työntekijätasolla tavoitteena on sujuva moniammatillinen yhteistyö sosiaalisen tuen ja palveluiden kokonaisuudessa kotoutumisen edistämiseksi. • sosiaalitoimen henkilökunnan osaamisen lisääminen sekä yleisen tiedotuksen roolin vahvistaminen. Työhön kuntoutus ja työllisyyspalvelut luovat jatkuvasti kehittyvää <i>Hyvien toimintamallien käsikirjaa</i> kotouttamistyön laadun vahvistamiseksi.
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalityön mittarina kotoutumistyössä toimii asiakkuuksien määrän seuranta sekä henkilökunnan osaamisen lisääntyminen (koulutuspäivät). • asiakaskyselyt kotouttamispalveluista. Esimerkkinä tästä on kotouttamisajan loppupuolen nivelvaiheessa aloitettu säännöllinen, asiakkuudessa olevien määräaikaishaastattelu, jonka toteuttajina ovat työhön kuntoutus ja työllisyyspalvelut.
Vastuutaho	<p>Sosiaali- ja terveystyöpalvelut/sosiaalipalvelut;</p> <p>Siellä toimii aikuissosiaalityön ja työhön kuntoutuksen yksikkö, ja yksikkö on asiakastarpeen mukaan yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen yksiköiden kanssa. Kotouttamistyön seurantaan on nimetty sosiaalityöntekijä ja hänelle varahenkilö.</p>

2.10 Kotoutumista edistävät terveys- ja hyvinvointipalvelut

Mäntsälän kunnassa järjestetään kiintiöpakolaisille terveys- ja sairaanhoitopalvelut terveydenhuoltolain mukaisesti. Alkutarkastuksen jälkeen terveystyöpalvelut järjestetään saman sisältöisenä ja laajuisena, kuin muillekin kunnan asukkaille. Näitä palveluita ovat neuvola-, kouluterveydenhuollon- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä sairaanhoidonpalvelut. Päihde, mielenterveys- ja kriisitilanteissa asiakas ohjataan kunnan aikuisten psykososiaalisten palveluiden piiriin. Lapset ja nuoret ohjautuvat tarvittaessa esimerkiksi kunnan perheneuvolaan tai erikoissairaanhoidon.

Maahanmuuttajien mielenterveyden edistäminen on keskeinen keino tukea maahanmuuttajien osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä.

Terveysministeriön ohjeistuksen mukaan pakolaisille pyritään tekemään ensimmäinen terveystarkastus kahden viikon sisällä maahan saapumisesta. Pakolaisille varataan lakisääteiset tulkkipalvelut terveystarkastusten ajaksi. Terveystarkastuksen tarkoitus on seuloa hoidettavissa

olevat tai suoja-toimia edellyttävät tartuntataudit ja varmistaa rokotussuoja. Seulonnan tavoitteena on suojata maahanmuuttajan omaa terveyttä sekä katkaista tartuntaketjut maahanmuuttajan läheisten ja kantaväestön suojelemiseksi tartunnoilta. Päätös oleskeluluvan myöntämisestä ei riipu terveystarkastuksen tuloksista, eikä tuloksia ilmoiteta maahanmuuttoviranomaisille.

Terveystarkastukseen kuuluu hyvinvointihaastattelu, joka pitää sisällään kysymyksiä terveydentilasta ja sairaushistoriasta. Tarkastuksessa selvitetään annetut rokotukset ja tarvittaessa puutteellinen rokotussuoja täydennetään. Tarkastukseen kuuluu kaikille pituuden ja painon mittaaminen sekä ihon kunnon arviointi ja lisäksi ikäkohtaisesti verenpaineen, näön- ja kuulon mittaaminen. Lapsilla arvioidaan myös ryhtiä ja murrosiän merkkejä. Terveystarkastuksessa täytetään yhdessä hammashoidon esitietolomakkeen sekä tarvittaessa erityisruokavalioselvityksen koulua tai päivähoitoa varten. Terveydenhoitajan tapaamisen lisäksi terveystarkastukseen kuuluu kaikille laboratoriokokeita ja röntgentutkimuksia sekä mahdollisesti virtsa- ja ulostenäytteitä. Kaikille lapsille (alle 16v), raskaana oleville, vammaisille sekä oireisille kuuluu myös lääkärin tarkastus terveydenhoitajan tapaamisen lisäksi. Neuvolaikäisten tehosterokotukset annetaan hyvinvointineuvolassa, kouluikäisten kouluterveydenhuollossa ja aikuisten rokotukset ohjautuvat terveysaseman sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan vastaanotolle.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • maahanmuuttajien erityistarpeet otetaan huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kehitettäessä • sosiaali- ja terveystarpeiden henkilökunnan osaamista kehitetään jatkossa maahanmuuttajiin liittyvissä terveydellisissä kysymyksissä, sairauksien ehkäisyssä sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisessä • maahanmuuttajat itseohjautuvat käyttämään samoja palveluita kuin kantaväestö.
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • laajat terveystarkastukset toteutettu suunnitelmien mukaisesti • koulutus ja informaatio maahanmuuttajien erityistarpeista - onnistumisen arviointi (tämä näkyy henkilökunnan osaamisena ohjata maahanmuuttaja-asiakkaita) • yhteydenottojen ja kyselyjen määrä (maahanmuuttajataustaisten henkilöiden terveyteen liittyvien asioiden selvittelyyn)
Vastuutaho	Sosiaali- ja terveystarpeet / terveyskeskus, hyvinvointineuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, hammashuolto, päihde- ja mielenterveysyksikkö, erikoissairaanhoito.

2.11 Kotoutumista tukevat vapaa-aikapalvelut

Tärkeässä roolissa maahanmuuttajien osallistumisen ja aktiivisuuden edistämiseksi ovat kunnan vapaa-aikatoimialan palvelut. Kunnan kulttuuri-, nuoris- ja liikuntapalvelut ovat avoimia kaikille asukkaille. Vapaa-aikatoimiala järjestää avoimia liikuntaryhmiä sekä avointa nuorisotilatoimintaa. Liikuntavälineitä voi mm. lainata kirjastokortilla kirjastosta. Paikallisten seura- ja yhdistystoimijoiden tiedot ovat kunnan verkkosivuilla ajantasaisesti nähtävillä ja kolmannen sektorin toimintaan voi jokainen osallistua oman kiinnostuksensa mukaisesti.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • tarjota kuntalaisille laadukkaat ja kattavat kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palvelut. Tavoitteena on, että ulkomaalaistaustaisten osallistuminen on toimiva osa normaaleja palveluja. • turvata kolmannen sektorin avustusrahoitus vähintään nykyisellään ja kannustaa maahanmuuttajia osallistumaan kolmannen sektorin toimintaan. • kuntalaisilla on mahdollisuus osallistua vapaa-aikapalveluiden suunnitteluun säännöllisesti toteutettavissa kuntalaiskyselyissä, kuntalaisaloittein ja kuulemistilaisuuksissa.
-------------------	---

Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • palveluissa kävijöiden määrä ja toiminnoissa mukana olevien määrä • kuntalaiskyselyiden palaute • palveluiden rahoitus/ asukas kunnassa
Vastuutaho	Kasvatus- ja sivistyspalvelut/ vapaa-aika palvelut

2.12 Kotoutumista tukevat kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelujen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan paikallisidentiteetin vahvistumista ja integroitumista uuteen kotipaikkakuntaan. Maahanmuuttajien hyvinvointia lisää kulttuuriharrastaminen ja tutustuminen paikalliseen kulttuurielämään. Mäntsälän kunnan kulttuuripalvelut tarjoaa monipuolisia kulttuuriharrastuksia ja -tilaisuuksia sekä -tapahtumia kuntalaisille.

Kunnan kulttuuripalvelut tukevat kolmatta sektoria, joka tuottaa pääasiassa kunnan eri kulttuuripalveluja kuntalaisille. Näin ollen kunnan kulttuuripalvelujen tehtävänä on tukea myös kulttuuri- ja kansalaistoiminnan yhdistysten tuottamaa maahanmuuttajille suunnattua toimintaa ja lisätä näiden yhdistysten vahvuuksia ja resursseja tuottaa tarvittavia palveluja

Kaikkien mäntsäläläisten yhteisöllisyyttä ja kulttuuritietoutta lisää myös maahanmuuttajien tuottamat omat kulttuuriesitykset eri tilaisuuksissa sekä heidän toteuttamat ja järjestämät kulttuuritapahtumat ja -tilaisuudet kuntalaisille. Kulttuuripalvelujen tehtävänä on edistää monikulttuurisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä.

Kunnan kulttuuripalvelujen tuki tarkoittaa mm. konsultointia ja erilaista neuvontaa (paikallinen kulttuuriverkosto ja yhteistyö, rahoitus, kotouttamis- ja maahanmuuttoprojektit, asiantuntijuus esim. tilaisuuksien ja tapahtumien kulttuurituottamisessa, jne.), työpanosta tapahtumien tuottamisessa, kunnan tilojen järjestelyjä, mainostamista ja rahallista tukea kunnan avustuksien kautta.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajien paikallisidentiteetin vahvistaminen • Monikulttuurisen vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen • Maahanmuuttajan syrjäytymisen ehkäiseminen
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajan kulttuuriharrastaminen määrät/osallistuminen • Maahanmuuttajan oman kulttuurin vaaliminen (arviointikysely).
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvatus- ja sivistyspalvelut/vapaa-aikapalvelut, kansalaisopisto, kirjasto, perusopetus, lukio, nuorisopalvelut. • Konsernipalvelut/museopalvelut • Seurakunta (kulttuuritapahtumat, ystävyys- ja perhetoiminta) ja kolmas sektori -eri yhdistykset (kulttuurissa teatteri-, musiikki-, sirkus-, taide-, tanssiyhdistykset, sekä kansalaistoiminnassa kulttuuria tuottavat terveys- ja hyvinvointiyhdistykset)

2.13 Kotoutumista tukevat kirjastopalvelut

Kirjasto noudattaa toiminnassaan lakia yleisistä kirjastoista (1492/2016), Mäntsälän kuntastrategiaa ja yhteistoimintasuunnitelmaa, sekä näiden pohjalta laadittua kirjaston kehityssuunnitelmaa.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin • lisätä tiedon saatavuutta ja käyttöä
-------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • maahanmuuttajat ovat tietoisia kirjaston tarjoamista palveluista ja mahdollisuuksista sekä tuntevat itsensä tervetulleeksi kirjastossa asioidessaan • tukea lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa • luoda mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen • edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • siirtolainojen määrä ja • maahanmuuttajille suunnattujen tapahtumien ja opastusten määrä vuosittain. • osallistujien määrä
Toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none"> • kirjasto tiedottaa palveluistaan aktiivisesti myös maahanmuuttajille, samalla tarjoten kaikille kunnan asukkaille tietoa, sivistystä ja informaatiolukutaitoa ja edistää siten etnistä syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa • kirjasto tarjoaa maahanmuuttajille materiaalia suomen kielen opiskeluun ja aineistoja heidän omalla äidinkielellään (siirtolainoina Monikielisestä kirjastosta). Vahva äidinkielen taito tukee suomen ja/tai ruotsin oppimista ja äidinkielen aineistot edistävät sivistyksen, kulttuurin ja tiedon saatavuutta. • kirjasto tarjoaa maahanmuuttajille tiloja, joissa voi harrastaa, opiskella, etsiä tietoa ja järjestää tapahtumia ja kohdata paikallisia asukkaita. • kirjasto toimii mielellään yhteistyökumppanina kunnan eri toimijoiden kanssa ja voi tarjota tilat esim. kielikahvilan tai vastaavan pitämiseen tai esim. maahanmuuttajavanhemmille suunnattujen tapahtumien pitämiseen iltaisin, kun maahanmuuttajalapsen ovat nuorisotilojen puolella.

2.14 Kotoutumista tukevat kansalaisopiston palvelut

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopisto on paikalliseen ja alueelliseen sivistystarpeisiin pohjautuva oppilaitos, joka tarjoaa mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Mäntsälän kansalaisopisto mahdollistaa monikulttuuristen kohtaamispaikkojen syntymistä tarjoamalla eri ainealueiden kursseja. Maahanmuuttajille suunnataan erityisesti suomen kielen ja kulttuurin kursseja sekä suomalaisen yhteiskuntaan perehdyttämiseen liittyviä kursseja.

Tarpeen mukaan järjestetään opistolla infotilaisuuksia maahanmuuttajille opiston toiminnasta.

Parasta kotoutumista on se, että maahanmuuttajat osallistuvat opiston erilaisille kursseille. Opisto toimii avoimen ja matalan kynnyksen periaatteella kaikille, tavoitteenaan vähentää ennakkoluuloja ja luoda monikulttuurisia kohtaamisia kuntalaisille.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta • järjestää luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien opetusta • järjestää suomen kielen ja kulttuurin kursseja, erityisesti huomioiden kotivanhemmat • järjestää kohtaamispaikkoja monikulttuurisille yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa • edistää maahanmuuttajien osallistumista opiston eri ainealueiden kursseille
Mittarit	<ul style="list-style-type: none"> • maahanmuuttajien osallistuminen kursseille ja tapahtumiin • luku- ja kirjoitustaidottomille järjestettyjen kurssien ja osallistuneiden määrä • yhteistyötahojen kanssa järjestettyjen tilaisuuksien määrä
Toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none"> • kansalaisopisto

3. Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa

Laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää paikallisten viranomaisten kehittävän kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, TE-toimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja edistävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Useilla järjestöillä on halua ja valmiudet toimia yhdessä maahanmuuttajien kanssa. Järjestöt hyötyvät uusista toimijoista ja uudenlaisista toimintatavoista sekä saavat kansainvälisiä vaikutteita käytännön toimintaansa.

Keskeisimmät kumppanit:

3.1 Mäntsälän vuokra-asunnot Oy

Mäntsälän kunnan 100 % omistama yhtiö Mäntsälän vuokra-asunnot Oy on vuokrannut asuntoja maahanmuuttajille tarpeita vastaavasti.

Asukkaille on tuotettu yhtiön toimesta opasvideo asumisen tueksi. Videolla opastetaan asunnossa olevien laitteiden käyttöä ja huoneiston hoitamista. Video tukee sitä, että asumisen aloittaminen olisi helpompaa ja välttytään turhilta vahingoilta. Lisäksi asumisneuvontaa ja asumisen tukea kohdetaan kaikille yhtiön asunnossa asuville.

Asumista tukevia hankkeita on käytetty ja käytetään yhdessä ulkopuolisten (myös valtakunnallisten toimijoiden) kanssa.

3.2 Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Mäntsälän kunnan 100 % omistama kehitysyhtiö Mäntsälän Yrityskehitys Oy toimii keskeisenä kumppanina työllisyys- ja yrittäjyyskysymyksissä luoden edellytyksiä myös maahanmuuttajien paremmalle sijoittumiselle työmarkkinoille.

3.3 Seurakunta

Mäntsälän seurakunta toimii yhteistyössä kunnan ja kolmannen sektorin kanssa tukien maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Seurakunnan toiminta on avointa kaikille paikkakuntalaisille etnisestä tai uskonnollisesta taustasta riippumatta. Seurakunta luo mahdollisuuksia maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamisille ja molemminpuolisen luottamuksen rakentumiselle.

3.4 Suomen Punainen Risti (SPR)

Mäntsälän SPR:n osaston toimintoihin voi osallistua kaikki halukkaat: ensiapuryhmä, vapaaehtoinen pelastuspalvelu, ystävätoiminta: koteihin ja palveluasumisyksiköihin (myös ulkoilutus), luku- ja laulupiirit, verenluovutus, kultaisen län kerho, terhokerho (yhteistyö MLL), keräykset: mm Nälkäpäivä. Kouluikäisille kotoutujille on läksykerho ja taidetiistai.

Vapaaehtoiset osallistuvat paikkakunnalla yhteistyössä järjestettävään kotoutumista tukevaan toimintaan. Vapaaehtoistyön koulutusta järjestetään Helsingin ja Uudenmaan piirin kanssa.

3.5 Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL)

MLL:n toimintoja ovat perhekahvilatoiminta, päiväkodin jatkot ja turvaistuinvuokraus. Lisäksi järjestetään erilaisia vanhempien vertaistukitapaamisia sekä lasten tapahtumia mm. liikuntatapahtumia, lasten konsertteja tai teatteriesityksiä.

Kaikille avoimessa perhekahvilassa on mahdollisuus käydä kahvilla ja tapaamassa muita lapsiperheitä. Vanhemmat tapaavat toisiaan ja voivat jakaa kokemuksiaan toisten vanhempien kanssa. Lapsille löytyy tekemistä ja kavereita. Kahvilassa vierailevat myös kylävaari ja -mummit, jotka leikkivät, lukevat ja askartelevat lasten kanssa. MLL:n Uudenmaan piiri on laajentamassa pääkaupunkiseudulla hyvin käynnistynyttä Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa myös Keski-Uudellemaalle. Kyseessä on toiminta, jonka tavoitteena on tukea Suomeen muuttaneiden naisten suomen kielen oppimista ja kotoutumista paikallisten vapaaehtoisten ystävien kautta. Mäntsäläläisiä vapaaehtoisia on jo osallistunut koulutukseen.

3.6 Henkilöstön koulutus

Uusi kotouttamislaki edellyttää, että kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotoutumisessa (1386/2010, 30§). Useimmissa Keski-Uudenmaan alueen kunnissa maahanmuuttajapalvelut toteutetaan peruspalvelujen piirissä. Tämä edellyttää, että henkilöstöllä tulee olla tarvittavaa osaamista maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioissa.

Yleisen henkilöstökoulutuksen keskeisiä aihealueita ovat esimerkiksi työyhteisötaidot, viestintä- ja vuorovaikutustaidot, henkilöstö- ja palvelussuhdeasiat, työ- turvallisuusasiat ja hyvä hallinto asiakas kohtaamisissa. Maahanmuuttajien kohtaaminen niin työyhteisössä kuin asiakastyössäkin on erityisen tärkeä osaamisen kehittämisaikana. Asiakaspalveluosaamisen merkitys kasvaa entisestään maahanmuuttajataustaisen henkilöstön ja asiakkaiden yleistyessä, samoin sen tuomat erityispiirteet. Mäntsälän kunnan henkilöstölle suunnataan tähän tarpeeseen vastaavaa koulutusta ja koulutuksella pyritään lisäämään henkilöstön tietoisuutta onnistuneen kotoutumisen merkityksestä sekä valmiuksia tukea maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden ja asiakkaiden kotoutumista.

Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none">• henkilöstön monikulttuurisuusosaamisen kehittäminen• luodaan toimintaedellytyksiä ja -valmiuksia kohdata maahanmuuttajia erilaisissa palvelutilanteissa
Mittarit	<ul style="list-style-type: none">• koulutustilaisuuksien ja niihin osallistuneiden määrä• henkilöstön osaamiskyselyt
Vastuutaho	<ul style="list-style-type: none">• konsernipalvelut/ kotouttamis- ja henkilöstöyksikkö• kotouttamispalvelut vastaavat kunnan sisäisten koulutusten järjestämisestä (toimialoilla omat koulutuksensa)

3.7 Tulkkipalvelut

Viranomaisen on kielilain (423/2003), sosiaalihuollon asiakaslain (812/2000) ja hallintolain (434/003) perusteella huolehdittava asian tulkkitsemisestä tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa viranomaisen käyttämää suomen tai ruotsin kieltä. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Tulkkipalvelut ovat osa hyvää, asiakaslähtöistä palvelua.

Tulkkaus voi tapahtua myös etätulkkauksena puhelimitse tai videotulkkauksena. Etätulkkaus sopii erityisesti silloin kun tulkkia tarvitaan nopeasti ja tulkattavat asiat ovat selkeitä ja luonteeltaan informatiivisia.

4. Yhteenveto

4.1 Kuntatason tavoitteet

Kotouttamisen painopisteet vuoteen 2021:

- Saapuvien ja Mäntsälässä jo asuvien maahanmuuttajien kotouttamispalveluiden kehittäminen
- kotoutumisen tehostaminen ja nopeuttaminen eri toimijoiden joustavalla ja avoimella yhteistyöllä (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori)
- suomen kielen, työelämä- ja yhteiskuntaopetuksen saatavuuden turvaaminen
- tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien kesken
- maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen

4.2 Seuranta ja arviointi

Kotouttamisohjelmaan kirjattujen kotouttamistyön tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan tarvittaessa osavuosikatsausten, mutta vähintään tilinpäätöksen yhteydessä. Seurannasta ja päivittämisestä vastaa kotouttamistyöryhmä, joka seuraa ohjelman mittareita tavoitteiden toteutumisessa.

Ohjelma sisältää sekä uusia että käynnissä olevia toimenpiteitä. Yhteistyökumppanuuksia vahvistetaan niin kunnan sisällä kuin kunnan ulkopuolisten toimijoiden kesken. Toimijoiden rooleista ja tehtävistä sovitaan päällekkäisten toimenpiteiden ja toimintojen välttämiseksi. Kotouttamisohjelma päivitetään kotouttamislain mukaisesti valtuustokausittain.

LIITE 1. Kotouttamistyöryhmän jäsenet

Organisaatio	Virallinen edustaja	Varaedustaja
Mäntsälän kunta, hallintopalvelut	Esa Siikaluoma, puheenjohtaja	Tolttila Arja, sosiaalipalvelupäällikkö
Mäntsälän kunta, hallintopalvelut/ kotouttaminen	Fia Hafiz, sihteeri	Somaieh Bayat, pakolaisohjaaja
Terveys- ja hyvinvointipalvelut	Ari Laakkonen	
Terveys- ja hyvinvointipalvelut	Susanna Celik	Theresia Raunio
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		Suomela Anna-Kaisa
Terveys- ja hyvinvointipalvelut	Johanna Saastamoinen	
Kasvatus- ja sivistyspalvelut	Merja Hietala, varhaiskasvatus	Kaija Lindstedt, varhaiskasvatus
Kasvatus- ja sivistyspalvelut	Anu van Oosten, Ehnroosin koulu MAV A-2	Johanna Kujanpää Ehnroosin koulu MAV A-1
Kasvatus- ja sivistyspalvelut	Anne Kihlman vapaa-aika päällikkö	
Aikuissosiaalityö	Raisa Muikku sosiaalityöntekijä	
Mäntsälän vuokra asunnot Oy	Rauni Ohvo, toimitusjohtaja	Riikka Rautama
Mäntsälän kansalaisopisto	Airi Pekkala-Mäkitalo	
Mäntsälän seurakunta	Eija Koskela, lähetyssihteeri	Aulikki Härkönen diakoniatyöntekijä
Mäntsälän Yrityskehitys Oy	Harri Kari toimitusjohtaja	Jyrki Teeriaho, markkinointipäällikkö
Mäntsälän kunta	Tiina Hast, työllisyyskoordinaattori	
Mäntsälän SPR Ry	Merja Hietala, puheenjohtaja	